

BEROEPSKWALIFICATIEDOSSIER

Houtsnijder

//////////////////////////////////////

BK-0578-1

1. Globaal

1.1 TITEL

Houtsnijder

1.2 DEFINITIE

De houtsnijder voorziet met behulp van ambachtelijke technieken houten voorwerpen zoals meubels en architecturale elementen van decoratieve elementen (zoals reliëf) en snijdt op zichzelf staande houten vormen, teneinde een specifieke decoratieve, esthetische of artistieke uitstraling of betekenis te geven aan de voorwerpen.

1.3 EXTRA INFORMATIE

Houtsnijden is het gestructureerd wegnemen van hout met snijdend gereedschap (houtsnijbeitels, gutsen, burijnen, snijmessen ...) om een specifiek reliëf aan te brengen in of op het houtoppervlak of om een bepaalde vorm te bekomen uit een stuk hout. De houtsnijder is dus een vormgever. Houtsnijwerk gaat van het verfraaien van houten voorwerpen tot het maken van zelfstandige kunstwerken.

Houtsnijden is een kunstambacht waarbij artistieke aanleg (zin voor het esthetisch en evenwichtig omgaan met lijnen, vormen en volumes) en ambachtelijke aanleg (zin voor geduldige, fijne, perfect uitgevoerde handenarbeid) noodzakelijk zijn. In een kunstambacht dient aandacht te gaan naar beide aspecten. Houtsnijden is een vorm van sierkunst die al ver teruggaat in de tijd. Zodra de mens snijdend gereedschap is beginnen te maken heeft hij dat aangewend voor het maken en bewerken van houten voorwerpen. Hout is immers een materiaal dat zich gemakkelijk laat bewerken. Door de eeuwen heen is men steeds creatiever omgegaan met het snijden van hout.

Houtsnijders zijn voornamelijk werkzaam in de restauratie- en decoratiesector en in de meubelmakerij. Ze zijn actief op volgende terreinen: de restauratie, conservatie of reconstructie van houten meubels en decoratieve elementen (bv. in opdracht van museumconservatoren, kunst- en antiekhandelaren), decoratief snijwerk voor bouwrestauraties, de meubelmakerij, snijwerk voor trappenmakerij, snijwerk voor binnen- en buitenschrijnwerk, lettersnijwerk, beeldsnijwerk ... Origineel of gerestaureerd houtsnijwerk is terug te vinden in de bouwkunst zoals bij sierlijsten,

profiellijsten, rozetten, panelen (bv. van deuren, orgels), balusters, dakkapellen (bv. wangen en wenkbrauwen), trappen, kerkbanken, windveren, onderdelen van schouwen, gedecoreerd schrijnwerk (bv. kozijnen, lambriseringsen, wandbetimmeringen), ornamenten aan houten hekken, leuning, trappen ... In bepaalde bouwstijlen wordt veelvuldig gebruikgemaakt van beelden en ornamenten en daarmee ook van houtsnijwerk. Laag-reliëf komt in de architectuur niet veel voor, wel bijvoorbeeld bij Fries snijwerk. Verder uiteraard bij meubels (voeten van stoelen, handgrepen van armleuningen e.d.) en houten beeldhouwwerk.

De kwalificatie houtsnijder beslaat een brede waaier aan vaardigheden, attitudes en kennis, nodig om dit kunstambacht op een waardevolle manier te kunnen beoefenen en in stand te houden. In het onderdeel tekenen komen vooral de artistieke vaardigheden aan bod: zin voor verhoudingen, voor evenwichtige compositie, voor esthetische verhoudingen tussen lijnen, vormen en volumes. Wat betreft de kennis van de gereedschappen en het onderhoud ervan zijn het de technische vaardigheden die een houtsnijder nodig heeft bv. om de houtsnijbeitel, het belangrijkste gereedschap van de houtsnijder, te onderhouden. De houtsnijder moet dit zelf kunnen: het is niet zo dat hij beroep doet op andere ambachtsslui om bv. de beitels te laten slijpen, wetten en aanzetten. Het snijden zelf vergt kennis van de eigenschappen van het hout die wisselen van houtsoort tot houtsoort. De houtsnijder moet zich tijdens het snijden constant bewust zijn van de vezelrichting van het hout op de plaats waar hij aan het snijden is: dat vergt doorgedreven oefening. Tegelijkertijd moet hij tijdens het snijden ruimtelijk 'vooruit kunnen denken' om de beoogde vorm te bekomen. Bij het kunstambacht houtsnijden moeten we ons richten op de historische uitoefening van dit ambacht (restauratie, conservatie, reconstructie) maar tegelijkertijd ook veel aandacht hebben voor de huidige en de toekomstige mogelijkheden, zowel binnen de technologie als binnen het steeds veranderend esthetische denken. Zowel het verleden als het heden zijn belangrijk en hebben waarde. Daarom is het noodzakelijk dat houtsnijders zich blijvend bijscholen om op de hoogte te blijven van artistieke bewegingen. Bij het uitoefenen van zijn taken kan het voorkomen dat de houtsnijder esthetische overwegingen moet laten meespelen. Hij moet ook in staat zijn om op planmatige wijze te reflecteren op een opgave of probleem. De houtsnijder geeft ook blijk van creativiteit: hij is in staat om persoonlijke ideeën en oplossingen te bedenken en uit te voeren. Aangezien houtsnijden vaak een tijdrovende bezigheid is, is geduld een schone deugd voor de beroepsbeoefenaar. Hij moet tot slot ook met grote nauwkeurigheid te werk gaan.

Houtsnijden kent tal van vormen en stijlen zoals 2-dimensioneel snijden, lepelsnijden, lettersnijden, kerfsnijden, reliëfsnijden, 3D-snijden en abstract snijden. Men onderscheidt wel eens het traditionele of Europese houtsnijden en het Amerikaanse houtsnijden (bv. karikatuursnijden en houtsnijden met een mes). Bij het reliëfsnijden wordt er meestal eerst een tekening of studie gemaakt op een tekenblad. Daarna wordt met een potlood op een doorzichtig papier het uit te snijden ornament getekend. Door carbonpapier onder die voorstelling te leggen en de potloodlijnen over te nemen, worden de contouren van de voorstelling op het stuk hout overgebracht. Rond de tekening wordt het hout met een bovenfrees verwijderd. Eventuele oneffenheden worden met een schraapstaal weggesneden. Na die voorbereidingen kan het echte houtsnijden beginnen. Omdat de oorspronkelijke tekening (gedeeltelijk) weggehaald is, wordt de tekening opnieuw aangebracht, maar nu met een markeerpen, zodat er groeven gevormd worden. Met beitels en gutsen wordt het overige hout verwijderd en wordt het ornament gesneden in de juiste vorm. Bij reliëfsnijden komt de vorm als het ware uit het houten vlak naar boven (de 'verhoogde' vorm) of ligt de vorm verdiept in het vlak (de 'verdiepte' vorm).

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen de ornamentsnijder en de beeldsnijder: niet elke houtsnijder is een beeldsnijder. De ornamentsnijder zorgt meestal voor de sierelementen zoals lijstwerk, reliëf, bloem- en bladmotieven. De beeldsnijder heeft als taak om bv. taferelen uit te beelden (zoals het retabel). In die taferelen komen menselijke en dierlijke figuren aan bod, meestal geïnspireerd vanuit religie of mythologie. Beeldsnijders hebben anatomische kennis van mens en dier en zijn vertrouwd met de verhalen en denkbeelden van een bepaalde cultuur. Bij ornamentsnijden is

het werkstuk vaak een onderdeel van een groter geheel. Het 3D-houtsnijwerk kan vele vormen aannemen zoals beeldhouwwerk in hout. Omdat houtsnijden een beeldend beroep is, wordt ook wel gesproken van 'beeldsnijder'.

Het snijden van hout kan ook betrekking hebben op een restauratie of een reconstructie. Niet enkel het behoud van het voorwerp is belangrijk, maar ook het herstellen van beschadigingen, want dat kan het voorwerp opnieuw aantrekkelijk maken. Ingeval van restauratie is het meestal de bedoeling om het voorwerp terug te brengen naar de oorspronkelijke staat, dus naar de situatie waarin de originele houtsnijder het (soms lang geleden) zelf vervaardigde. Soms verkeert het voorwerp in zo een slechte staat dat behoud niet meer mogelijk is en er een zo goed mogelijk gelijkende kopie gemaakt moet worden van het oorspronkelijke voorwerp. Reconstructie dringt zich ook op wanneer een onderdeel van een houten voorwerp ontbreekt. Meestal wordt dan eerst een ontwerp vervaardigd (bv. in klei of plasticine) en een prototype (bv. in gips), bv. op basis van een foto. Indien niet duidelijk is hoe het voorwerp er oorspronkelijk heeft uitgezien, is het aan de eigenaar en de houtsnijder om te bepalen hoe het voorwerp het beste kan worden gerestaureerd of gereconstrueerd. De houtsnijder brengt hier ook zijn kennis in van stijlen en zijn technische expertise. Bij waardevolle en fragiele voorwerpen is niet alleen voorzichtige behandeling vereist, maar moet ook speciale aandacht besteed worden aan het transport van het voorwerp (naar het atelier van de houtsnijder, maar ook terug naar de eigenaar).

Het beroep van houtsnijder is de laatste tijd veranderd. Dat heeft voornamelijk te maken met de veranderende voorkeuren van klanten en opdrachtgevers. De houtsnijder moet daarom naast vakinhoudelijke expertise ook blijk geven van communicatieve vaardigheden, leergierigheid en openheid. Hij moet bereid zijn zich constant bij te scholen om op de hoogte te blijven van tendensen en modes.

1.4 SECTOREN

- Andere Kunstambachten

1.5 BETROKKEN (ARBEIDSMARKT)ACTOREN

Hoofdindieners

De Vlaamse houtsnijdersgilde vzw
Antoine Claeys (claeystantoine@telenet.be)
Marleen De Gezelle (marleen_degezelle@hotmail.com)
Luc Van Damme (vandammeluc@scarlet.be)
Blakstraat 60
9900 Eeklo
09 377 86 38

Jeroen Humbeek
Jeroen Humbeek (j.humbeek@telenet.be)
Dorpsstraat 9
2830 Willebroek
03 866 58 00

Mede-indieners

Acanthus atelier houtsnijden
Eddy Van Lommel (elaeddy@gmail.com)
Engelselei 245
2140 Borgerhout (Antwerpen)
0478 42 12 56

1.6 REFERENTIEKADER

Gehanteerde referentiekaders

- Competent 2.0 Beroepscompetentieprofiel: OP-599 Ambachtelijk houtbewerker

Relatie tot het referentiekader

Er werden geen specifieke referentiekaders gebruikt bij het opstellen van het beroepskwalificatiedossier 'Houtsnijder' aangezien niet voorhanden. Er werd wel gekeken naar het beroepscompetentieprofiel 'Ambachtelijk houtbewerker' (OP-599) van de VDAB. Hoewel dat beroepscompetentieprofiel niet helemaal strookt met het profiel van de ambachtelijk houtsnijder, hebben sommige vaardigheden als inspiratie gediend.

De vaardigheid 'Een voorontwerp maken' (SK-6579/CP-4266) werd gebruikt voor volgende activiteiten:

- 'Bevraagt de opdrachtgever of leidinggevende (i.v.m. de kenmerken van de opdracht, de wensen en behoeften van de klant ...) en respecteert de afgesproken prijs en termijn'
- 'Bereidt de werkzaamheden voor'

De vaardigheid 'De uitvoeringsvoorwaarden bepalen' (SK-6552/CP-129) werd gebruikt voor volgende activiteiten:

- 'Bevraagt de opdrachtgever of leidinggevende (i.v.m. de kenmerken van de opdracht, de wensen en behoeften van de klant ...) en respecteert de afgesproken prijs en termijn'
- 'Bereidt de werkzaamheden voor'

De vaardigheid 'Schetsen of tekeningen van het werkstuk maken' (SK-8580/CP-3715) werd gebruikt voor volgende activiteit:

- 'Bereidt de werkzaamheden voor'

De vaardigheid 'Werkstukken afwerken' (SK-8680/CP-3350) werd gebruikt voor volgende activiteit:

- 'Werkt het voorwerp af'

De vaardigheid 'Afgewerkte producten verpakken' (SK-8127/CP-10133) werd gebruikt voor volgende activiteit:

- 'Verpakt het voorwerp voor transport'

De vaardigheid 'Houten werkstukken vormgeven' (SK-883/CP-6757) werd gebruikt voor volgende activiteit:

- 'Neemt gestructureerd hout weg om een specifiek reliëf of bepaalde vorm aan te brengen in het houtoppervlak'

De vaardigheid 'Ambachtelijke stukken decoreren' (SK-8669/CP-6759) werd gebruikt voor volgende activiteit:

- 'Werkt het voorwerp af'

De vaardigheid 'Decoraties aanbrengen met verf' (SK-193/CP-6760) werd gebruikt voor volgende activiteit:

- 'Werkt het voorwerp af'

De vaardigheid 'Kleuren' (SK-987/CP-3985) werd gebruikt voor volgende activiteit:

- 'Werkt het voorwerp af'

De vaardigheid 'Houten werkstukken restaureren' (SK-4855/CP-6765) werd gebruikt voor volgende activiteit:

- 'Restaureert en reconstrueert houtsnijwerk'

2. Competenties

2.1 OPSOMMING COMPETENTIES

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
1. Bouwt eigen deskundigheid op.				
• Leest vakspecifieke literatuur.	✓			<ul style="list-style-type: none"> • kennis van de sector • kennis van de markt/leveranciers • kennis van vakspecifieke literatuur
• Volgt recente vakspecifieke ontwikkelingen op.	✓			
• Woont studiedagen, werkgroepen, congressen en/of andere vormingsinitiatieven bij.	✓			
• Wisselt ervaringen en informatie uit met collega's.	✓			
• Verwerkt vakspecifieke informatie.	✓			
• Onderhoudt voeling met de sector.	✓			
• Beheerst en onderhoudt de basistechnieken van het snijden van hout.	✓			
2. Werkt met oog voor veiligheid, milieu, kwaliteit en welzijn.				
• Maakt onderscheid tussen gevaarlijke en niet gevaarlijke producten en afvalstoffen.	✓			<ul style="list-style-type: none"> • basiskennis van ergonomie • basiskennis van gevaarlijke producten • kennis van veiligheidsvoorschriften • kennis van hygiëne-, veiligheid- en milieureglementering • kennis van afvalsortering en optimale opslagomstandigheden • kennis van de wettelijke richtlijnen i.v.m. afval, CBM's en PBM's
• Vraagt om informatie in geval van twijfel over afvalstoffen.		✓		
• Sorteert afval volgens de wettelijke richtlijnen.	✓			
• Houdt zich aan de regels voor traceerbaarheid van producten.	✓			
• Werkt ergonomisch verantwoord.	✓			
• Gebruikt persoonlijke en collectieve	✓			

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
beschermingsmiddelen (PBM's en CBM's).				
<ul style="list-style-type: none"> Gaat veilig om met materialen, producten en gereedschappen. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Zorgt voor optimale klimatologische omstandigheden (zoals gepaste vochtigheidsgraad, temperatuur, ventilatie). 	✓			
3. Organiseert de eigen werkplek ordelijk.				
<ul style="list-style-type: none"> Organiseert de eigen werkplaats rekening houdend met een logische werkvolgorde. 	✓			<ul style="list-style-type: none"> basiskennis van ergonomie
<ul style="list-style-type: none"> Richt de werkplaats (ergonomisch) in. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Houdt de werkplek schoon en ordelijk. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Bergt de eigen gereedschappen en hulpmiddelen op (bv. beitelrol). 	✓			
4. Bevraagt de opdrachtgever of leidinggevende (i.v.m. de kenmerken van de opdracht, de wensen en behoeften van de klant ...) en respecteert de afgesproken prijs en termijn.				
<ul style="list-style-type: none"> Stelt gericht vragen over de wens van de opdrachtgever of over de opdracht van de leidinggevende. 	✓			<ul style="list-style-type: none"> kennis van werktekeningen grondige kennis van materialen, producten en technieken om hout te snijden
<ul style="list-style-type: none"> Bestudeert de kenmerken van de opdracht. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Schat de haalbaarheid van de opdracht in. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Stelt materialen en toepassingen voor in functie van de technische vereisten, noden en budget. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Respecteert het tijds- en prijsbestek. 	✓			
5. Bereidt de werkzaamheden voor.				
<ul style="list-style-type: none"> Kiest de juiste houtsoort in functie van de uit te voeren opdracht. 	✓			<ul style="list-style-type: none"> kennis van meubelstijlen kennis van werktekeningen kennis van diepte en verhoudingen kennis van evenwichtige compositie kennis van het gebruik van de
<ul style="list-style-type: none"> Houdt rekening met de houtkwaliteit bij het kiezen van het hout (bv. onvolmaaktheden). 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Houdt rekening met de nerfrichting. 	✓			

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
<ul style="list-style-type: none"> Kiest het meest adequate gereedschap (soort beitel, guts ...) in functie van de houtsoort en van de uit te voeren opdracht. 	✓			<ul style="list-style-type: none"> driepuntpasser kennis van het maken van positieve modellen kennis van het maken van giet- en aftekenmallen kennis van klemsystemen voor houten voorwerpen kennis van lijmsorten en lijmtechnieken voor hout kennis van aftekengereedschap en aftekentechnieken kennis van de techniek van het schaduwen van tekeningen kennis van het slijpen, wetten en aanzetten van houtsnijbeitels kennis van esthetische verhoudingen tussen lijnen, vormen en volumes grondige kennis van houtsoorten grondige kennis van houtkwaliteit grondige kennis van soorten reliëfs grondige kennis van historische en hedendaagse stijlen van houtsnijwerk grondige kennis van materialen, producten en technieken om hout te snijden grondige kennis van historische en hedendaagse uitvoeringstechnieken van houtsculpturen grondige kennis van machinale gereedschappen voor het snijden van hout: slijpmachine, bovenfrees, lintzaag, figuurzaag ... grondige kennis van manuele gereedschappen voor het snijden van hout: soorten houtsnijbeitels (vlakke snijbeitels, houtsnijgutsen, burijnen, gekropte en geplooides gutsen), soorten houtsnijmessen,
<ul style="list-style-type: none"> Bereidt beitels voor (slijpen, wetten, aanzetten). 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Kiest de meest adequate klemsystemen in functie van de uit te voeren opdracht. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Kiest de meest adequate lijmsort in functie van de uit te voeren opdracht. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Herkent de stijl van het houtsnijwerk en de toegepaste uitvoeringstechniek, bv. in het kader van een restauratie of reconstructie. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Herkent de toegepaste uitvoeringstechniek van het te bewerken voorwerp, bv. in het kader van een restauratie of reconstructie. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Maakt een voorstelling van het te bewerken voorwerp. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Leest werktekeningen. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Tekent het uit te snijden ornament op papier. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Brengt de contouren van de voorstelling op het stuk hout over. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Maakt werktekeningen. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Maakt een aftekenmal. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Maakt een gietmal. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Tekent een mal op. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Schat verhoudingen in. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Maakt een positief model. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Maakt, indien nodig, gebruik van de driepuntpasser. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Maakt volumes duidelijk door de tekening te schaduwen. 	✓			

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
<ul style="list-style-type: none"> Bepaalt een adequate werkvolgorde in functie van de uit te voeren werkzaamheden. 	✓			soorten hamers
6. Neemt gestructureerd hout weg om een specifiek reliëf of bepaalde vorm aan te brengen in het houtoppervlak.				
<ul style="list-style-type: none"> Leest werktekeningen. 	✓			<ul style="list-style-type: none"> kennis van meubelstijlen kennis van boetseerwerk kennis van werktekeningen kennis van diepte en verhoudingen kennis van evenwichtige compositie kennis van het abstract beeldsnijden kennis van het figuratief beeldsnijden kennis van de anatomie van mens en dier kennis van het gebruik van de driepuntpasser kennis van klemsystemen voor houten voorwerpen kennis van lijmsorten en lijmtechnieken voor hout kennis van producten en technieken om hout (uit) te gronden kennis van esthetische verhoudingen tussen lijnen, vormen en volumes kennis van technieken om texturen aan te brengen in ruimtelijk beeldsnijwerk kennis van technieken om modellen te vergroten en te verkleinen in ruimtelijk beeldsnijwerk grondige kennis van bol snijwerk grondige kennis van vlak snijwerk grondige kennis van soorten reliëfs grondige kennis van symmetrisch
<ul style="list-style-type: none"> Past de vooraf bepaalde werkvolgorde toe. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Verwijdert overtollig hout (met een bovenfrees, figuurzaag of lintzaag). 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Klemt het te snijden voorwerp op adequate wijze. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Houdt rekening met de nerfrichting. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Gebruikt machinale en manuele gereedschappen om hout te snijden. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Brengt een reliëf aan aan de hand van de werktekening. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Gebruikt een goed ontwikkelde oog-handcoördinatie. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Voert boetseerwerk uit. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Lijmt onderdelen van het voorwerp. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Schraapt het hout. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Voert vlak snijwerk uit. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Grondt het hout (uit). 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Snijdt lijstvormen. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Past symmetrisch snijwerk toe. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Past bol snijwerk toe. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Snijdt bas-reliëfs. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Reliëfsnijdt meubelpanelen. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Voert technieken van het figuratief 			✓	

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
stijlsnijden uit.				snijwerk <ul style="list-style-type: none"> • grondige kennis van het figuratief stijlsnijden • grondige kennis van het snijden van bas-reliëfs • grondige kennis van het snijden van lijstvormen • grondige kennis van schraaptechnieken voor hout • grondige kennis van het stijlsnijden van meubelpanelen • grondige kennis van het reliëfsnijden van meubelpanelen • grondige kennis van historische en hedendaagse stijlen van houtsnijwerk • grondige kennis van materialen, producten en technieken om hout te snijden • grondige kennis van historische en hedendaagse uitvoeringstechnieken van houtsculpturen • grondige kennis van machinale gereedschappen voor het snijden van hout: slijpmachine, bovenfrees, lintzaag, figuurzaag ... • grondige kennis van manuele gereedschappen voor het snijden van hout: soorten houtsnijbeitels (vlakke snijbeitels, houtsnijgutsen, burijnen, gekropte en geplooides gutsen), soorten houtsnijmessen, soorten hamers
<ul style="list-style-type: none"> • Voert technieken van het stijlsnijden van meubelpanelen uit. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> • Voert technieken van het figuratief beeldsnijden uit. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> • Voert technieken van het abstract beeldsnijden uit. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> • Maakt, indien nodig, gebruik van de driepuntpasser. 			✓	
7. Werkt het voorwerp af.				
<ul style="list-style-type: none"> • Werkt lijsten af. 			✓	<ul style="list-style-type: none"> • kennis van materialen, producten en technieken om hout te kleuren, te lakken, te beitsen en te oliën • grondige kennis van afwerkingstechnieken voor
<ul style="list-style-type: none"> • Werkt het voorwerp zuiver af. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> • Kleurt, lakt, beist of oliet het voorwerp. 			✓	

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
<ul style="list-style-type: none"> Brengt bescherm- en afwerkingslagen aan. Schuurt of polijst eventueel het houtsnijwerk. 			✓	<ul style="list-style-type: none"> houtsnijwerk grondige kennis van bescherm- en afwerkingslagen voor houten voorwerpen
8. Restaureert en reconstrueert houtsnijwerk.				
<ul style="list-style-type: none"> Herkent de stijl van het houtsnijwerk en de toegepaste uitvoeringstechniek. 	✓			<ul style="list-style-type: none"> grondige kennis van soorten reliëfs grondige kennis van historische en hedendaagse stijlen van houtsnijwerk grondige kennis van materialen, producten en technieken om hout te snijden grondige kennis van historische en hedendaagse uitvoeringstechnieken van houtsculpturen grondige kennis van machinale gereedschappen voor het snijden van hout: slijpmachine, bovenfrees, lintzaag, figuurzaag ... grondige kennis van manuele gereedschappen voor het snijden van hout: soorten houtsnijbeitels (vlakke snijbeitels, houtsnijgutsen, burijnen, gekropte en geplooid gutsen), soorten houtsnijmessen, soorten hamers
<ul style="list-style-type: none"> Houdt rekening met de stijl van het houtsnijwerk en de toegepaste uitvoeringstechniek. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Herstelt beschadigingen. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Vult houtsnijwerk aan. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Vervangt onderdelen. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Reconstrueert (delen van) houtsnijwerk. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Werkt het gerestaureerde of gereconstrueerde houtsnijwerk af. 			✓	
<ul style="list-style-type: none"> Tracht in de mate van het mogelijke het voorwerp terug te brengen naar de oorspronkelijke staat. 	✓			
<ul style="list-style-type: none"> Maakt bij te ernstige beschadiging een zo goed mogelijk gelijkende kopie. 		✓		
9. Verpakt het voorwerp voor transport.				
<ul style="list-style-type: none"> Verpakt het bewerkte voorwerp op adequate wijze om beschadiging te voorkomen. 			✓	<ul style="list-style-type: none"> kennis van materialen en technieken om houten voorwerpen te verpakken
10. Beoordeelt de kwaliteit van het eigen werk.				
<ul style="list-style-type: none"> Werkt onvolmaaktheden weg. 			✓	<ul style="list-style-type: none"> grondige kennis van materialen, producten en technieken om hout te snijden
11. Ontwerpt houtsnijwerk.				

Activiteiten	Vaardigheden			Kenniselementen per activiteitenblok
	Cognitieve	Probleemoplossende	Motorische	
<ul style="list-style-type: none"> • Maakt een voorstelling van het voorwerp. 	✓			<ul style="list-style-type: none"> • kennis van werktekeningen
<ul style="list-style-type: none"> • Maakt werktekeningen. 			✓	

2.2 BESCHRIJVING COMPETENTIES ADHV DE DESCRIPTORELEMENTEN

Kennis

- basiskennis van ergonomie
- basiskennis van gevaarlijke producten
- kennis van de sector
- kennis van meubelstijlen
- kennis van boetseerwerk
- kennis van werktekeningen
- kennis van de markt/leveranciers
- kennis van veiligheidsvoorschriften
- kennis van vakspecifieke literatuur
- kennis van diepte en verhoudingen
- kennis van evenwichtige compositie
- kennis van het abstract beeldsnijden
- kennis van het figuratief beeldsnijden
- kennis van de anatomie van mens en dier
- kennis van het gebruik van de driepuntpasser
- kennis van het maken van positieve modellen
- kennis van het maken van giet- en aftekenmallen
- kennis van klemsystemen voor houten voorwerpen
- kennis van lijmsoorten en lijmtechnieken voor hout
- kennis van aftekengereedschap en aftekentechnieken
- kennis van hygiëne-, veiligheid- en milieureglementering
- kennis van de techniek van het schaduwen van tekeningen
- kennis van afvalsortering en optimale opslagomstandigheden
- kennis van producten en technieken om hout (uit) te gronden
- kennis van het slijpen, wetten en aanzetten van houtsnijbeitels
- kennis van de wettelijke richtlijnen i.v.m. afval, CBM's en PBM's
- kennis van esthetische verhoudingen tussen lijnen, vormen en volumes
- kennis van materialen en technieken om houten voorwerpen te verpakken
- kennis van technieken om texturen aan te brengen in ruimtelijk beeldsnijwerk
- kennis van technieken om modellen te vergroten en te verkleinen in ruimtelijk beeldsnijwerk

- kennis van materialen, producten en technieken om hout te kleuren, te lakken, te beitsen en te oliën
- grondige kennis van bol snijwerk
- grondige kennis van houtsoorten
- grondige kennis van vlak snijwerk
- grondige kennis van houtkwaliteit
- grondige kennis van soorten reliëfs
- grondige kennis van symmetrisch snijwerk
- grondige kennis van het figuratief stijlsnijden
- grondige kennis van het snijden van bas-reliëfs
- grondige kennis van het snijden van lijstvormen
- grondige kennis van schraaptechnieken voor hout
- grondige kennis van het stijlsnijden van meubelpanelen
- grondige kennis van het reliëfsnijden van meubelpanelen
- grondige kennis van afwerkingstechnieken voor houtsnijwerk
- grondige kennis van historische en hedendaagse stijlen van houtsnijwerk
- grondige kennis van bescherm- en afwerkingslagen voor houten voorwerpen
- grondige kennis van materialen, producten en technieken om hout te snijden
- grondige kennis van historische en hedendaagse uitvoeringstechnieken van houtsculpturen
- grondige kennis van machinale gereedschappen voor het snijden van hout: slijpmachine, bovenfrees, lintzaag, figuurzaag ...
- grondige kennis van manuele gereedschappen voor het snijden van hout: soorten houtsnijbeitels (vlakke snijbeitels, houtsnijgutsen, burijsen, gekropte en geplooides gutsen), soorten houtsnijmessen, soorten hamers

Cognitieve vaardigheden

- Leest vakspecifieke literatuur.
- Volgt recente vakspecifieke ontwikkelingen op.
- Woont studiedagen, werkgroepen, congressen en/of andere vormingsinitiatieven bij.
- Wisselt ervaringen en informatie uit met collega's.
- Verwerkt vakspecifieke informatie.
- Onderhoudt voeling met de sector.
- Beheerst en onderhoudt de basistechnieken van het snijden van hout.
- Maakt onderscheid tussen gevaarlijke en niet gevaarlijke producten en afvalstoffen.
- Sorteert afval volgens de wettelijke richtlijnen.
- Houdt zich aan de regels voor traceerbaarheid van producten.
- Werkt ergonomisch verantwoord.
- Gebruikt persoonlijke en collectieve beschermingsmiddelen (PBM's en CBM's).
- Gaat veilig om met materialen, producten en gereedschappen.
- Zorgt voor optimale klimatologische omstandigheden (zoals gepaste vochtigheidsgraad, temperatuur, ventilatie).
- Organiseert de eigen werkplaats rekening houdend met een logische werkvolgorde.
- Richt de werkplaats (ergonomisch) in.
- Houdt de werkplek schoon en ordelijk.
- Bergt de eigen gereedschappen en hulpmiddelen op (bv. beitelrol).

- Stelt gericht vragen over de wens van de opdrachtgever of over de opdracht van de leidinggevende.
- Bestudeert de kenmerken van de opdracht.
- Schat de haalbaarheid van de opdracht in.
- Stelt materialen en toepassingen voor in functie van de technische vereisten, noden en budget.
- Respecteert het tijds- en prijsbestek.
- Kiest de juiste houtsoort in functie van de uit te voeren opdracht.
- Houdt rekening met de houtkwaliteit bij het kiezen van het hout (bv. onvolmaaktheden).
- Houdt rekening met de nerfrichting.
- Kiest het meest adequate gereedschap (soort beitel, guts ...) in functie van de houtsoort en van de uit te voeren opdracht.
- Kiest de meest adequate klemsystemen in functie van de uit te voeren opdracht.
- Kiest de meest adequate lijmsort in functie van de uit te voeren opdracht.
- Herkent de stijl van het houtsnijwerk en de toegepaste uitvoeringstechniek, bv. in het kader van een restauratie of reconstructie.
- Herkent de toegepaste uitvoeringstechniek van het te bewerken voorwerp, bv. in het kader van een restauratie of reconstructie.
- Maakt een voorstelling van het te bewerken voorwerp.
- Leest werktekeningen.
- Schat verhoudingen in.
- Maakt volumes duidelijk door de tekening te schaduwen.
- Bepaalt een adequate werkvolgorde in functie van de uit te voeren werkzaamheden.
- Leest werktekeningen.
- Past de vooraf bepaalde werkvolgorde toe.
- Houdt rekening met de nerfrichting.
- Herkent de stijl van het houtsnijwerk en de toegepaste uitvoeringstechniek.
- Houdt rekening met de stijl van het houtsnijwerk en de toegepaste uitvoeringstechniek.
- Tracht in de mate van het mogelijke het voorwerp terug te brengen naar de oorspronkelijke staat.
- Maakt een voorstelling van het voorwerp.

Probleemoplossende vaardigheden

- Vraagt om informatie in geval van twijfel over afvalstoffen.
- Maakt bij te ernstige beschadiging een zo goed mogelijk gelijkende kopie.

Motorische vaardigheden

- Bereidt beitels voor (slijpen, wetten, aanzetten).
- Tekent het uit te snijden ornament op papier.
- Brengt de contouren van de voorstelling op het stuk hout over.
- Maakt werktekeningen.
- Maakt een aftekenmal.
- Maakt een gietmal.
- Tekent een mal op.
- Maakt een positief model.
- Maakt, indien nodig, gebruik van de driepuntpasser.

- Verwijdert overtollig hout (met een bovenfrees, figuurzaag of lintzaag).
- Klemt het te snijden voorwerp op adequate wijze.
- Gebruikt machinale en manuele gereedschappen om hout te snijden.
- Brengt een reliëf aan aan de hand van de werktekening.
- Gebruikt een goed ontwikkelde oog- handcoördinatie.
- Voert boetseerwerk uit.
- Lijmt onderdelen van het voorwerp.
- Schraapt het hout.
- Voert vlak snijwerk uit.
- Grondt het hout (uit).
- Snijdt lijstvormen.
- Past symmetrisch snijwerk toe.
- Past bol snijwerk toe.
- Snijdt bas-reliëfs.
- Reliëfsnijdt meubelpanelen.
- Voert technieken van het figuratief stijlsnijden uit.
- Voert technieken van het stijlsnijden van meubelpanelen uit.
- Voert technieken van het figuratief beeldsnijden uit.
- Voert technieken van het abstract beeldsnijden uit.
- Maakt, indien nodig, gebruik van de driepuntpasser.
- Werkt lijsten af.
- Werkt het voorwerp zuiver af.
- Kleurt, lakt, beist of oliet het voorwerp.
- Brengt bescherm- en afwerkingslagen aan.
- Schuurt of polijst eventueel het houtsnijwerk.
- Herstelt beschadigingen.
- Vult houtsnijwerk aan.
- Vervangt onderdelen.
- Reconstrueert (delen van) houtsnijwerk.
- Werkt het gerestaureerde of gereconstrueerde houtsnijwerk af.
- Verpakt het bewerkte voorwerp op adequate wijze om beschadiging te voorkomen.
- Werkt onvolmaaktheden weg.
- Maakt werktekeningen.

Omgevingscontext

- Dit beroep wordt uitgeoefend in een atelier of op een werf (bv. kerk, stadhuis ...).
- Dit beroep wordt alleen of in teamverband uitgeoefend, al dan niet in een onderneming.
- De beroepsbeoefenaar toont respect voor het vak, collega's en concurrenten en vertegenwoordigt het beroep.
- Het beroep situeert zich in de sector van de kunstambachten. De beroepsbeoefenaar moet steeds op de hoogte blijven van vakspecifieke ontwikkelingen.

Handelingscontext

- Houtsnijden is een kunstambacht waarbij artistieke aanleg (zin voor het esthetisch en evenwichtig omgaan met lijnen, vormen en volumes) en ambachtelijke aanleg (zin voor geduldige, fijne, perfect uitgevoerde handenarbeid) noodzakelijk zijn.

- De beroepsbeoefenaar moet oog hebben voor de beoogde esthetische, artistieke en kwalitatieve kenmerken van het artikel.
- De beroepsbeoefenaar moet op constructieve en professionele wijze informatie uitwisselen met klant/opdrachtgevers en collega's.
- De beroepsbeoefenaar handelt steeds binnen het eigen kennisdomein en vraagt in geval van problemen raad aan collega's.
- De beroepsbeoefenaar moet uiterst nauwkeurig en zeer geconcentreerd te werk gaan, de beoogde esthetische, artistieke en kwalitatieve kenmerken van het artikel steeds indachtig.
- De beroepsbeoefenaar moet gereedschappen en materialen zorgvuldig en nauwkeurig gebruiken.
- De beroepsbeoefenaar moet kwaliteitsvol en klantgericht handelen in alle omstandigheden: hij is in staat om in te schatten aan welke vereisten een product of dienst moet voldoen en kan hieraan tegemoetkomen. Kwaliteit is zijn drijfveer.
- De beroepsbeoefenaar moet zich strikt aan de gemaakte afspraken houden.
- De beroepsbeoefenaar moet zich vlot kunnen aanpassen aan de wensen van de opdrachtgever of aan de opdracht van de leidinggevende wat een hoge mate van flexibiliteit vergt.
- De beroepsbeoefenaar moet de hygiëne-, veiligheids- en milieureglementering op de werkvloer respecteren.
- De beroepsuitoefening gebeurt vaak rechtstaand, vereist het aannemen van moeilijke lichamelijke houdingen en vraagt vaak repetitieve bewegingen: ergonomisch verantwoord werken is dus gewenst.
- De beroepsbeoefenaar heeft oog voor esthetiek.
- De beroepsbeoefenaar legt creativiteit en originaliteit aan de dag.
- De beroepsbeoefenaar geeft blijk van handigheid en beschikt over fijne manipulatieve vaardigheden.
- De beroepsbeoefenaar werkt met machines.
- Sommige aspecten van de beroepsuitoefening kennen een hoge mate van variatie: vrijwel elk houtsnijwerk is uniek.

Autonomie

Is zelfstandig in

- het uitvoeren van de eigen werkzaamheden.
- het opbouwen van eigen deskundigheid.
- het werken met oog voor veiligheid, milieu, kwaliteit en welzijn.
- het ordelijk organiseren van de werkplek.
- het bevragen van de opdrachtgever of van de leidinggevende.
- het respecteren van de gemaakte afspraken.
- het uitvoeren van de opdracht in functie van de vooropgestelde criteria.
- het voorbereiden van de werkzaamheden.
- het snijden van het hout.
- het afwerken van het voorwerp.
- het restaureren of reconstrueren van houtsnijwerk.
- het verpakken van de bewerkte voorwerpen.
- het beoordelen van de kwaliteit van het eigen werk.
- het aan een taak werken zonder hulp of toezicht.

Is gebonden aan

- de hygiëne-, veiligheids- en milieureglementering.
- de wettelijke richtlijnen i.v.m. afval, CBM's en PBM's.
- de vooropgestelde criteria van de opdracht.
- de vooraf bepaalde werkvolgorde.
- de stijl van het houtsnijwerk en de toegepaste uitvoeringstechniek ingeval van een restauratie of reconstructie.

Doet beroep op

- kennisspecialisten bij eventueel gebrek aan specifieke expertise.

Verantwoordelijkheid

- Bouwt eigen deskundigheid op.
- Werkt met oog voor veiligheid, milieu, kwaliteit en welzijn.
- Organiseert de eigen werkplek ordelijk.
- Bevraagt de opdrachtgever of leidinggevende (i.v.m. de kenmerken van de opdracht, de wensen en behoeften van de klant ...) en respecteert de afgesproken prijs en termijn.
- Bereidt de werkzaamheden voor.
- Neemt gestructureerd hout weg om een specifiek reliëf of bepaalde vorm aan te brengen in het houtoppervlak.
- Werkt het voorwerp af.
- Restaureert en reconstrueert houtsnijwerk.
- Verpakt het voorwerp voor transport.
- Beoordeelt de kwaliteit van het eigen werk.
- Ontwerpt houtsnijwerk.

2.3 ATTESTEN EN VOORWAARDEN

Wettelijke attesten en voorwaarden

Er zijn geen wettelijke attesten of voorwaarden vereist.

3. Arbeidsmarktrelevantie / maatschappelijke relevantie

3.1 ARBEIDSMARKTRELEVANTIE

Vacatures

Vacatures

De VDAB beschikt niet over cijfergegevens m.b.t. het beroep van houtsnijder. Alle onderstaande cijfers hebben betrekking op het beroep van Ambachtelijk houtbewerker.

-De evolutie van het aantal vacatures vanaf 2013: 9 (2013), 17 (2014), 27 (2015), 143 (2016), 399 (2017), 597 (2018), 329 (2019), 385 (2020), 374 (2021)

-De evolutie van het aantal openstaande vacatures eind december 2021 (volgens regio): 1 (Antwerpen), 3 (Mechelen), 4 (Turnhout), 1 (Vilvoorde), 4 (Brugge), 16 (Kortrijk-Roeselare), 4 (Oostende-Westhoek), 5 (Aalst-Oudenaarde), 3 (Gent), 4 (Sint-Niklaas-Dendermonde), 1 (Limburg-West).

-Het aantal werkzoekenden zonder werk in bemiddeling einde december 2021 (volgens leeftijd): 46 (-25), 87 (25-60), 12 (+60).

-Het aantal werkzoekenden zonder werk in bemiddeling einde december 2021 (volgens regio): 36 (Antwerpen), 2 (Mechelen), 4 (Turnhout), 3 (Brussel HG), 5 (Leuven), 12 (Vilvoorde), 8 (Brugge), 7 (Kortrijk-Roeselare), 10 (Oostende-Westhoek), 5 (Aalst-Oudenaarde), 22 (Gent), 11 (Sint-Niklaas-Dendermonde), 6 (Limburg-Oost), 12 (Limburg-West), 2 (buiten Vlaanderen).

3.2 MAATSCHAPPELIJKE EN CULTURELE RELEVANTIE

Belang vanuit sociaal-cultureel perspectief

Creativiteit

Het beroep van houtsnijder kan worden ondergebracht in de creatieve industrie. In 2010 werd in een voorstudie van het Flanders DC – Antwerp Management School kenniscentrum een eerste aanzet gedaan tot afbakening van de Creatieve Industrieën in Vlaanderen (Guiette, Schramme & Vandenbempt, 2010). Daarin wordt creatieve industrie omschreven als ‘het geheel van sectoren en activiteiten die beroep doen op de input van menselijke creativiteit voor de creatie van economische, maatschappelijke en symbolische meerwaarde, opgedeeld volgens verschillende stadia van de waardeketen (creatie, productie, disseminatie en consumptie), en die bijdragen aan de uitbreiding van het “creatief voordeel” in Vlaanderen’. Creatieve industrieën vertegenwoordigen 3% van het Bruto Binnenlands Product van Vlaanderen, 13,2% van het aantal zelfstandigen (in hoofdbezigheid) in Vlaanderen en 3% van het aantal werknemers in Vlaanderen.

Houtsnijden is een kunstambacht: artistieke aanleg en creativiteit zijn belangrijk. Houtsnijden is een vorm van sierkunst die al ver teruggaat in de tijd. Zodra de mens snijdend gereedschap is beginnen te maken heeft hij dat aangewend voor het maken en bewerken van houten voorwerpen. Door de eeuwen heen is de mens steeds creatiever omgegaan met het snijden van hout en gaandeweg heeft hij het zelfs over de artistieke boeg gegooid. De houtsnijder is dus een vormgever. Houtsnijwerk gaat van het verfraaien van houten voorwerpen tot het maken van zelfstandige kunstwerken.

Ambacht

Houtsnijden is een echt ambacht en maakt daarmee deel uit van ons immaterieel erfgoed. Erfgoed is dat wat een groep mensen waardevol vindt om te bewaren. Vlaanderen heeft een lange en rijke ambachtelijke geschiedenis. In een geautomatiseerde, geïndustrialiseerde en hoogtechnologische wereld, worden vakmanschap, originaliteit en handwerk opnieuw hoog aangeschreven. De moderne economie zet in op geïndustrialiseerde en geautomatiseerde productieprocessen. Toch is onze samenleving nog grotendeels handmade. In de 21ste eeuw slaan ambachten een brug tussen het heden en het verleden: eeuwenoude technieken en materialen worden gecombineerd met moderne procedés, technologieën en tools. Traditie en innovatie vullen elkaar aan. Sommige traditionele procedés en technieken worden heruitgevonden. De ambachtsman vervaardigt vaak unieke gebruiksvoorwerpen, soms in kleine oplagen of reeksen. De ambachtsman heeft het volledige proces letterlijk en figuurlijk in eigen handen en zijn persoonlijke inbreng en autonomie zijn groot. Daarin verschilt de ambachtsman van de industriële medewerker die eerder een schakel in een grotendeels machinaal productieproces is. Ambachtslui beantwoorden meestal aan een concrete vraag van klanten: ze leveren maatwerk, geen massaproductie of bandwerk. Sommige ambachtslui gaan verder

dan het maken van gebruiksvoorwerpen en gooien het over de kunstzinnige boeg: sommige producten zijn eerder een creatieve expressie van de maker en overstijgen de louter functionele waarde van het gebruiksvoorwerp. Ambachtslui worden gedreven door passie, hebben zin voor kwaliteit en perfectie en dragen creativiteit en originaliteit hoog in het vaandel. Heel wat ambachten zijn sterk vertegenwoordigd in het onderwijs: ons Vlaams onderwijs kent tal van opleidingen die leiden tot het uitoefenen van een ambacht. Sommige hebben zelfs internationale faam verworven. Zoals elk ambacht veronderstelt het snijden van hout zeer specifieke kennis en vaardigheden om de gebruikte materialen te transformeren. Ambachtelijke vaardigheden zijn 'intelligente' manuele vaardigheden. Daarbij is er een bestendige wisselwerking tussen vaardigheden en kennis: enerzijds maakt specifieke kennis specifieke vaardigheden mogelijk, anderzijds doet men al doende nieuwe kennis op. Gedegen vorming en het onderhouden van de technieken zijn voorwaarden om zich het métier eigen te maken.

Relevantie

Ambachten zijn onmiskenbaar relevant voor de 21ste eeuw. Ambachtslui leggen ondernemingszin, creativiteit, flexibiliteit en originaliteit aan de dag, aspecten die belangrijk zijn voor een goed draaiende economie en samenleving. De oude kennis, technieken en vaardigheden houden daarenboven een band met een gemeenschappelijk verleden in stand, hetgeen een collectief identiteitsbesef kan bevorderen. Het trage handwerk van ambachten zorgt voor een tegengewicht voor de snelle geïndustrialiseerde productieprocessen. Ambachtslui werken meestal met natuurlijke en hernieuwbare grondstoffen. Hun producten dragen dan ook bij tot het creëren van een duurzame economie en samenleving. Ambachtelijk producten zijn meestal vervaardigd uit kwalitatief hoogwaardigere materialen dan industrieel vervaardigde producten, zo typisch voor onze consumptie- en wegwerpmaatschappij. Dat betekent niet alleen dat ambachtelijk vervaardigde producten duurzamer zijn, maar ook dat ze gemakkelijker te herstellen zijn, hetgeen opnieuw bijdraagt tot een duurzame samenleving. Industrieel vervaardigde producten zijn vaak slechts (en soms zelfs doelbewust) beperkt houdbaar en moeten dus snel weggegooid worden om door nieuwe vervangen te kunnen worden. Kwalitatieve en duurzame producten kunnen het bewustzijn rond ethisch en duurzaam consumeren bevorderen. Ambachten kunnen dus gesitueerd worden in een circulaire economie waarbij volgens het cradle to cradle-principe niets verloren gaat. Een ander verschil met industriële, gestandaardiseerde productie is de mogelijkheid om maatwerk aan te bieden. Ambachtelijk vervaardigde producten zijn niet enkel functioneel, maar voldoen evenzeer aan een vraag naar betekenis en uniciteit vanwege de consument. Het persoonlijke en menselijke karakter van ambachtelijk vervaardigde producten kan inderdaad tegengewicht bieden voor de onpersoonlijke producten afkomstig van gestandaardiseerde massaproductie. Ambachtelijk vervaardigde artikelen stralen kwaliteit en meesterschap uit: het is juist hun tastbare band met de maker die maakt dat wij een waarde toekennen aan het product. De ambachtseconomie kan door haar manier van produceren en door haar organisatiestructuur bijdragen aan verantwoord en duurzaam ondernemen. Conclusie: de ambachtseconomie heeft niet enkel aandacht voor de economische waarde van een product, maar ook voor zijn symbolische en maatschappelijke toegevoegde waarde, in plaats van een maximaal economisch rendement op korte termijn na te streven. Die toegevoegde waarde situeert zich in de eerste plaats op vlak van originaliteit, kwaliteit en duurzaamheid in ecologisch, economisch, sociaal en cultureel opzicht.

Belang vanuit cultureel-historisch perspectief

Geschiedenis

Onze contreien, het huidige België met het huidige Frans-Vlaanderen en een deel van Nederland, waren bijzonder rijk. Hierdoor was er veel geld om hoogwaardig houtsnijwerk en kwaliteitsvolle houten beelden te produceren. Onze middeleeuwse houtsnijpraktijk leverde zelfs een heel bijzonder

ambachtsproduct op dat in heel Europa gegeerd was: het retabel. Afgevaardigden uit het buitenland kwamen er bestellen of kopen. Van de talrijke steden waar er retabels werden gemaakt waren Brussel en Antwerpen de meest productieve centra. Hoewel bijna alle houtsnijwerk toen nog anoniem was, is de naam van de Brusselse beeldsnijder Jan Borman wereldberoemd. Retabels werden vaak per schip vanuit Antwerpen getransporteerd. Uiteraard was het al bij al maar een deeltje van het vele houtsnijwerk dat gemaakt werd: de vele beelden, overig kerkmeubilair (preekstoelen, altaren enz.), versierde meubels, stadhuizen, paleizen, kandelaars, lambriseringen ... De zestiende eeuw was de gouden eeuw van Antwerpen: ongekende handel, rijkdom en luxe deden de vraag naar houtsnijwerk en andere sier- en kunstvoorwerpen toenemen. Na de beeldenstorm van de 16de eeuw moest er in de 17de eeuw (de barokperiode) opnieuw veel kerkmeubilair gemaakt worden (biechtstoelen, medaillons, altaren, preekstoelen ...). Hierdoor zijn gotische kerken en kathedralen met een barok interieur niet weg te denken uit ons erfgoed. Het niveau van de barokke houtsnijders en beeldhouwers in hout kan opnieuw als uitmuntend bestempeld worden. Houtsnijders en beeldhouwers uit onze streek kregen contracten aan buitenlandse hoven: Lodewijk XIV en het Spaanse hof vonden bij ons hun topambachtslui, omdat ze die in eigen land niet vonden. De continuïteit werd verzekerd in de 18de eeuw. Bij meubels zien we duidelijke regionale stijlen waarvan het Naamse en bovenal het Luikse meubel kunnen vernoemd worden als voorbeeld. Het Luikse meubel vraagt een bijzonder groot vakmanschap van de houtsnijder. Het heeft een uitzonderlijk verfijnde ornamentiek. Ook in de 19de eeuw werd er heel veel hout gesneden. Typisch maar niet exclusief voor deze eeuw zijn de vele neostijlen. Verworvenheden van de neogotiek leverden later een nieuwe stijl op: de art nouveau, gevolgd door de art deco.

Conclusie: houtsnijden kent ook in België een zeer lange traditie en het zou jammer zijn mocht de kennis verloren gaan. Indien dit ambacht één generatie niet wordt doorgegeven en wordt uitgeoefend is het definitief verloren. Er kan achteraf slechts een ersatz geïnstalleerd worden, zonder enige binding met en begrip voor de eigenheid van ons verleden. Enkel slechte, onbegrepen afkooksels zullen geproduceerd worden. Om ons rijke patrimonium in stand te kunnen houden is de continuïteit van het ambacht houtsnijden en beeldsnijden een absolute voorwaarde. De opleidingen tot klassiek beeldhouwer, houtsnijder en beeldsnijders spelen daarin een cruciale rol.

4. Samenhang

Houtsnijder	Restauratievakman meubel
-------------	--------------------------